

TUTUSTU POHDI TEE ITSE

Tästä näyttelyyn liittyvästä tehtäväaineistosta löydät pohdittavaa, ehdotuksia keskustelunaiheiksi sekä tehtäviä, joita voi tehdä paitsi museossa, myös koulussa ja kotona ennen tai jälkeen museovierailun.

SUOMEN TAITEEN TARINA – ATENEUMIN KIERTÄVÄ KOKOELMA

Rovaniemen taidemuseo 6.1.–23.4.2017

Oulun taidemuseo 13.5.–17.9.2017

Kuopion taidemuseo 6.10.2017–4.3.2018

Ateneumin taidemuseon kokoelmasta koottu näyttely juhlistaa Suomen itsenäisyyden juhlavuotta. Se noudattelee Ateneumissa esillä olevan Suomen taiteen tarina -kokoelmanäyttelyn teemoja ja kattaa ajanjakson suuriruhtinaskunnan ajalta 1960-luvulle asti. Eri puolilla Suomea on nyt mahdollista nähdä Ateneumin kokoelmien klassikoita ja myös harvemmin esillä olleita teoksia.

LISÄÄ VINKKEJÄ JA TEHTÄVIÄ

http://www.ateneum.fi/wp-content/uploads/2015/10/koululaisaineisto_syksy2016_suomi_modigliani-1.pdf

<http://www.ateneum.fi/kouluille/teemaopastukset-kouluille/>

<http://www.ateneum.fi/opastukset/museokaynnin-etkot-ja-jatkot>

<http://kalevalataidetakouluille.ateneum.fi/>

ATENEUM

KALEVALA SAMMON TAONTAA

Akseli Gallen-Kallela: Sammon taonta, 1893

Kuva: Kansallisgalleria / Hannu Aaltonen

Akseli Gallen-Kallela maalasi monia Suomen kansalliseepos Kalevalan tarinoihin liittyviä teoksia. Kalevala on tarinoiden aarrearkku; ihmisillä on taikavoimia, kertomusten henkilöt kokevat uskottomia seikkailuja ja Sampo, ihmeellinen kone, taikoo sisuksistaan suolaa, viljaa ja rahaa.

Tämä Kalevala-aiheinen maalaus kuvaa Sammon valmistumista: seppä Ilmarinen takoo laitetta, joka tuo vaurautta ja kaikkea hyvää maan asukkaille. Millainen tuo Sampo oikein on? Sitä kuva ei kerro. Sommittelun diagonaalit linjat, valon ja varjon kuvaus ja työn touhussa esitetyt hahmot johdattavat huomion Sammon syntykohtaan, mutta itse valmistuvaa laitetta emme voi nähdä.

TEHTÄVIÄ

Museossa

Sammon taonta -teos on yksi Gallen-Kallelan suurista Kalevala-aiheista. Katsokaa rauhassa maalausta ja sen yksityiskohtia. Löydätekö tuttuja esineitä? Mihin valtavan suuria palkeita tarvitaan? Montako ihmistä on mukana Sammon taonnassa? Millainen vaatetus henkilöillä on? Voitte myös miettiä, millaisia ääniä teoksessa kuuluu. Entä miltä metsän pajassa tuoksuu?

Museossa

Pohtikaa, mitä keinoja taiteilija on käyttänyt luodakseen maalauksen vahvan tunnelman. Tutkikaa taiteilijan käyttämiä värejä ja siveltimenjälkeä. Aidon teoksen äärellä ne voi nähdä ja kokea eri tavalla ja tarkemmin kuin kuvasta. Tarkastelkaa teosta läheltä ja kauempaa. Ettehän kuitenkaan mene liian lähelle teosta. Sopiva lähin etäisyys on noin puoli metriä.

Koulussa tai kotona

Nykyajan ihmekone. Kalevalan Sampo tuotti muun muassa jauhoja ja rahaa. Mikä ja millainen olisi nykyajan Sampo, onnea ja vaurautta tuottava ihmekone? Piirrä ja tee kuva uudesta Sammosta. Tehtävän voi tehdä myös ryhmätyönä – niin Sampo syntyy maalauksessakin. Ideoikaa yhdessä ja hahmotelkaa tämän päivän Sampo eli kone, joka pystyy valmistamaan jotain hyvin tarpeellista ja toivottua. Valmistakaa uuden ihmekoneen mallikappaleita piirtäen tai kolmiulotteisina rakennelmina.

MINÄ, SINÄ, HÄN

OMAKUVA JA MUOTOKUVA

Pekka Halonen: Omakuva, 1906
Kuva: Kansallisgalleria / Hannu Karjalainen

Beda Stjernschantz: Omakuva, 1892
Kuva: Kansallisgalleria / Pirje Mykkänen

Yrjö Ollila: Omakuva, 1912
Kuva: Kansallisgalleria / Janne Mäkinen

TEHTÄVIÄ

Museossa & koulussa tai kotona

Tutustukaa näihin ja näyttelyn muihin omakuviin. Millainen tunnelma kuvissa on? Miettikää ja keskustelkaa: miten asento vaikuttaa kuvaan ja sen antamaan vaikutelmaan? Verratkaa suoraan edestä, etuviistosta tai ylä- tai alaviistosta nähtyjä omakuvia – millainen henkilö kuvasta katsoo? Kokeilkaa kotona tai koulussa eri asentoja ja ilmeitä peilin kanssa.

Tutkikaa omakuvien värejä. Miten eri värit vaikuttavat siihen, millaisena henkilön koemme?

Koulussa tai kotona

Selfie taiteilijan tyyliin. Ota selfie ja tulosta se A4-kokoiselle paperille. Väritä, maalaa tai muokkaa kuvaa muulla tavoin – vaikka liimaamalla siihen lisäelementtejä – tavoittaaksesi omakuvaasi haluamasi tyyliin. Voit myös piirtää tai maalata kuvan itsestäsi paperille. Kiinnitä omakuva seinälle. Jos teette tehtävää koulussa tai muussa ryhmässä, ripustakaa työskentelyn jälkeen kaikkien omakuvat seinälle ja keskustelkaa niistä.

Millainen minä olen? Taiteilijat ovat aina pohtineet sitä ja tehneet kuvia itsestään. Nykyään selfiet ovat kaikille tuttuja – otamme kuvia itsestämme ja miettimme usein aika tarkkaan, millaisen kuvan haluamme itsestämme ottaa ja näyttää muille.

Taiteilija Pekka Halonen on kuvannut itsensä nähtynä suoraan edestäpäin. Valo tulee alhaalta edestä ja heittää varjoja kasvoille ja taiteilijan taakse. Kahdessa muussa teoksessa taiteilija on kuvannut itsensä etuviistosta. Näin on usein omakuvissa: maalaus pohja on taiteilijan edessä, jolloin hän joutuu katsomaan itseään hieman sivussa olevasta peilistä. Peilissä myös vasen muuttuu oikeaksi ja päinvastoin.

Eero Järnefelt: Tekla Hultinin muotokuva, 1905

Kuva: Kansallisgalleria / Pirje Mykkänen

Akseli Gallen-Kallela: Tohtori Herman Frithiof Antellin muotokuva, 1886. Kuva: Kansallisgalleria / Yehia Eweis

Tekla Hultin oli Suomen ensimmäinen naispuolinen filosofian tohtori. Hän oli myös kansanedustaja ja naisasia-aktivisti sekä Helsingin Sanomien edeltäjän, Päivälehdessä, toimittaja. Eero Järnefelt on kuvannut tämän edelläkävijän ja monien naisten esikuvan vasten pelkistettyä, rauhallista taustaa, josta erottuu vain vähän yksityiskohtia.

Toisessa muotokuvassa on paljon yksityiskohtia. Se esittää varakasta suomalaista taiteen kerääjää Herman Frithiof Antellia, jonka merkitys Ateneumin taidemuseolle oli suuri: hän testamenttasi museolle huomattavan taidekokoelmansa ja vielä rahaa kokoelman ylläpitoon. Antell on kuvattu omassa työhuoneessaan rakkaiden esineidensä ympäröimänä. Tällaista kuvaa kutsutaan miljöömuotokuvaksi.

TEHTÄVIÄ

Museossa

Tutustukaa vapaasti näyttelyssä oleviin muotokuvaihin. Jokainen valitsee niistä oman suosikkinsa. Kiertäkää sitten näyttelyssä yhdessä, jolloin kukin voi valitsemansa teoksen kohdalla kertoa, miksi se miellyttää tai kiinnostaa.

Koulussa tai kotona

Paritehtävä. Aloita keskustelemalla parisi kanssa: Jos sinusta maalattaisiin tai piirrettäisiin muotokuva, miten pukeutuisit? Mitä esineitä tai asioita haluaisit mukaan kuvaan? Missä haluaisit, että kuva maalataan? Istuisitko vai seisoisitko – missä asennossa haluaisit olla? Kun olette keskustelleet, toteuttakaa kuvat toinen toisistanne mallina olevan toiveiden mukaisesti, tekniikka on vapaa.

Koulussa tai kotona

Omissa ympyröissä. Mieti, millaisessa paikassa viihdyt. Jos voisit siirtyä sinne nyt, mitä ottaisit mukaan? Ihmisiä, esineitä, kotieläimiä? Jos olet kotona, valitse sieltä lempipaikkasi. Tee sitten kuva itsestäsi omassa ympäristössäsi valitsemallasi tekniikalla. Anna esineiden kertoa sinusta jotakin – esimerkiksi sen, mistä pidät todella paljon.

IHMISET KANSAN ELÄMÄÄ

Albert Edelfelt: *Ulkosaaristossa*, 1898
Kuva: Kansallisgalleria / Hannu Aaltonen

Tyko Sallinen: *Pyykkärit*, 1911
Kuva: Kansallisgalleria / Hannu Aaltonen

Suomalaiset taiteilijat ovat kuvanneet ihmisten elämää monin tavoin. Albert Edelfelt asui suurimman osan elämästään Pariisissa ja oli kuin kotonaan muodikkaissa seurapiireissä. Kesät Edelfelt halusi kuitenkin aina viettää Suomessa. Porvoon lähistöllä, merellisessä Haikkoossa hän kuvasi aivan toisenlaista elämää: tavallista kansaa, paikallisia ihmisiä työssä ja levossa heidän omassa elinpiirissään.

Tyko Sallisen *Pyykkärit*-teos herätti aikanaan hilpeyttä, mutta myös suuttumusta. Kuinka joku voi maalata noin huonosti, ihmeteltiin. Monen mielestä teos ei ollut taidetta ensinkään. Sallinen maalasi kuitenkin näin aivan tarkoituksella. Hän halusi lopputuloksesta korostetun rosoisen ja käytti uutta maalaustekniikkaa, jonka tuloksena paksu kipsipohjustus kuultaa väripinnan raoista.

TEHTÄVIÄ

Koulussa tai kotona

Minikuunnelma. *Pyykkärit*-teoksen naisilla tuntuu työtä tehdessä olevan hauskaa. He ovat kumar-

tuneet toisiaan kohti ja näyttävät juttelevan innokkaasti. Mistä he mahtavat keskustella? Kaikki osallistujat kirjoittavat pyykkäreille pienen vuoropuhelun, joista valitaan pareittain esitettäväksi yksi tai useampia.

Museossa & koulussa tai kotona

Valitse *Ulkosaaristo*-teoksen henkilöistä joku. Mitä henkilö ajattelee ja tuntee? Kirjoita viitisen lausetta minä-muodossa, kuin olisit tuo henkilö. Osallistujat kertovat sitten valitsemansa henkilöhahmon ja lukevat tämän ajatukset ääneen.

Koulussa tai kotona

Pohdittavaksi ja keskusteltavaksi: Mitä työ on? Onko muita syitä tehdä työtä kuin palkan vuoksi? Voiko työ olla kivaa? Pitäisikö sen olla? Tee lopuksi kuva unelmien työpaikasta, työstä, jota haluaisit tehdä.

MIELLEN MAISEMIA

Marcus Collin: *Talvi-ilta, 1916*

Kuva: Kansallisgalleria / Janne Mäkinen

Otto Mäkilä: *Kesäyö, 1938*

Kuva: Kansallisgalleria / Antti Kuivalainen

Marcus Collinin teoksissa ihmiset puurtavat arkisissa toimissaan luonnon ankaran ikeen alla. Collin kuvasi heitä myötäeläen, usein hieman humoristisesakin valossa. Ihmiset jatkavat sitkeästi työtään, kun eivät muutakaan voi. He ovat lopulta yhtä luonnon kanssa. Collinin ihmiset eivät ole niinkään yksilöitä kuin osa suurempaa joukkoa: kirjailijanimimerkki Aapelia lainaten ”meidän herramme muurahaisia”.

Turkulainen Otto Mäkilä oli suomalaisen surrealismin edelläkävijöitä. Oman minuuden tutkiminen ja sisäisten kokemusten tulkinta ovat hänen taiteensa ydintä. Luonto on teoksissa lähes aina läsnä. *Kesäyön* niitty- ja peltomaiseman innoittajana on voinut olla hänen lapsuutensa ympäristö, vehmas Ruissalo. Pällekkäiset ääriviivat ja veden ja valon heijastukset saavat aikaan läpikuultavan vaikutelman. Sisäinen ja ulkoinen, ihminen ja luonto sulautuvat yhteen.

TEHTÄVIÄ

Museossa

Jos olisin maisema I. Maisemamaalaukset voivat kertoa paljon myös taiteilijasta itsestään. Joitakin maisemia on kutsuttu myös taiteilijan omakuviksi. Ne kertovat sen hetkisistä tunnelmista, yhtä paljon sisäisestä kuin ulkoisesta todellisuudesta. Kiertele näyttelyssä ja valitse maisemamaalauksista se, joka parhaiten sopii mielentilaasi. Hengähdä syvään ja hiljenny katsomaan teosta kaikessa rauhassa. Älä puhu mitään.

Koulussa tai kotona

Jos olisin maisema II. Piirrä tai maalaa oma mielenmaisemasi. Mikä vuodenaika on? Onko aamu, päivä, ilta vai yö? Oletko kaupungissa, maalla vai ehkä ulkoavaruudessa? Voit maalata näkyvän maiseman omalla tavallasi tai luoda ihan oman mielikuvitusmaiseman.

Museossa

Minkä väristä lumi on? Ota mukaan näyttelyyn valkoinen paperi ja vertaa sitä talviaiheisten teosten lumen väriin.